



Alman Bestecisi II. Friedrich ve Onun 116. Sonatı Üzerine Bir İnceleme

A Review Of The German Composers Friedrich II And 116th Sonata

Öğr.Gör. İğbal ORUJOV

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Erzincan/Türkiye
ORCID: 0000-0002-5685-5628

Öğr.Gör. Taravat ORUJOVA

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Erzincan/Türkiye
ORCID: 0000-0002-9325-4995



ÖZET

Müzik tarihinde hükümdarların isimleri nadir değildir. Onların, çoğu zaman tarihi dönemi somutlaştırdıkları söylenmesine rağmen birçok kraliyet mensubu, müzik sanatının ülkelerindeki gelişimi doğrudan etkilemiştir. Ancak tarihte kraliyet üyesi olarak besteci hükümdarlardan söz edilecek çok az örnek vardır. Onlardan biri de Hohenzollern Hanedanı, 1740 – 1786 yılları arasında Prusya Kralı, XVIII. yüzyılın en parlak Avrupa’lı hükümdarlarından biri II. Friedrich’tir (Büyük Friedrich, Friedrich der Große, 1712 – 1786). O, Prusya – Alman devletinin kurucularından biri gibi de kabul olunur. Friedrich genç yaştan itibaren müziğe düşküdü. Savaşkan babası Kral Wilhelm’i sinirlendirmesine rağmen inadçı flüt derslerini sürdürdü. Tahta çıktığında Friedrich, başkent “müzikal statüsünü” yükseltmek ve Avrupa’daki en büyük müzik merkezlerinden birine dönüştürmek için çok çaba sarf etti. Onun sarayında Carl Philipp Emanuel Bach, Karl Heinrich ve Johann Gottlieb Graun kardeşleri, Franz Benda ve elbette, taç prensken onu sanatı ile fetheden ve flüt hocası olan Johann Joachim Quanz çalışırdı. II. Friedrich, muhteşem bir saray orkestrasını yarattı (K.H.Graun’un başkanlığında), 1742 yılında Kraliyet Operası’nı kurdu ve onun (K.H.Graun) için özel tasarlanmış bir bina inşa etti. Çok az besteci hükümdarlardan farklı olarak, Prusya’lı Friedrich, şaşırtıcı yaratıcı üretkenliği ile dikkat çekiyor. Bestecinin yaratıcılık mirası: flüt ve continuo için 121 sonat, flüt, yaylı aletler ve continuo için 4 konçerto, 4 senfoni (1. G-dur, 2. G-dur, 3. D-dur, 4. D-dur), 4 flüt için kvartet (dörtlü – G - dur), ariyalar, bireysel enstrümental parçalar (genellikle K.H.Graun’un operaları için yazılmıştır), flüt için “Günlük egzersizler” (Tägliche Übungen für Flöte). Eserlerinden bazıları kaybolmuş sayılıyor.

Anahtar Kelime: II. Friedrich, Prusya, Flüt, Barok

ABSTRACT

The names of rulers in the history of music are not uncommon. It is often said that they concretized the historical period although many royal members directly influenced the development of the art of music in their countries. However, there are very few examples in history that could refer to composer rulers as royal members. One of them is Friedrich II (Friedrich the Great, Friedrich der Große, 1712 - 1786) the Hohenzollern Dynasty, the King of Prussia between 1740 and 1786, , and one of the most brilliant European rulers of the 18th century. He is regarded as one of the founders of the Prussian-German state. Friedrich was fond of music from a young age. He stubbornly continued his flute lessons although he annoyed his belligerent father King Wilhelm. When he acceded to the throne, Friedrich worked hard to raise the musical status of the capital and turn his capital into one of the largest music centers in Europe. Carl Philipp Emanuel Bach, Karl Heinrich and the brothers of Johann Gottlieb Graun, Franz Benda, and of course, Johann Joachim Quanz who fascinates him when he was crown prince and the flute instructor trained him in his palace. Friedrich II created a magnificent palace orchestra (under the presidency of K.H.Graun), founded the Royal Opera in 1742 and built a building specially designed for him (K.H.Graun). Unlike the rulers, very few composer Friedrich from Prussia stands out for his amazing creative productivity. Composer’s creativity legacy: 121 sonata for flute and continuo, 4 concerto for flute, string instruments and continuo, 4 symphony (1. G-dur, 2. G-dur, 3. D-dur, 4. D-dur), 4 kvartet for flute (quartet - G -dur), arias, individual instrumental pieces (usually written for K.H. Graun’s operas), “Daily exercises” for flute (Tägliche Übungen für Flöte). Some of his works are considered lost.

Key Words: Friedrich II, Prussia, Flute, Baroque

1. GİRİŞ

Barok müziği, Rönesans Dönemi sonunda ortaya çıktı ve Klasik Dönem müziği'nden önce geldi. "Barok" kelimesi Portekizce "perola barroca"dan türetilmiş, anlamı "inci veya süslü şekilli bir deniz kabuğu"; veya latince "baroco", skolastik mantıktaki syllogism¹ türlerinden birinin anımsatıcı bir göstergesi şeklinde (Latince "Barlocco" veya "Brillocco" kelimelerinin de benzer anlamda - "simetri eksenini olmayan alışılmadık şekilli bir inci") kullanılması dikkat çekicidir. Gerçekten de, bu dönemin görsel sanatları ve mimarisi çok ayrıntılı formlar, karmaşıklık, ihtişam ve dinamiklikle karakterize edilmektedir. Daha sonra aynı kelime o zamanın müziğine de uygulanmaya başlandı. Barok Dönemi'nin beste ve icra teknikleri, klasik müzik kanonunun ayrılmaz ve önemli bir parçası haline geldi. Barok çağında Johann Sebastian Bach'ın fügları, Georg Friedrich Handel tarafından "Messiah" oratoryosu'ndan "Hallelujah" korusu, Antonio Vivaldi'nin "Mevsimler"i, Claudio Monteverdi'nin "Vespers" gibi eserleri doğdu. Müzikal süsleme çok sofistike hale geldi, müzik notaları büyük ölçüde değişti, enstrümanları çalma yolları gelişti. Türlerin kapsamı genişledi, müzik eserlerini icra etmenin karmaşıklığı arttı ve opera gibi bir tür ortaya çıktı. Barok Döneme ait çok sayıda müzikal terim ve kavramlar hâlâ kullanılmaktadır (Большая Советская Энциклопедия, Том 23: 8648).

Geleneksel olarak, Barok müziğe geniş bir coğrafyada, Batı Avrupa bölgesinde 150 yıldır (1600-1750) var olan birçok besteci tarzı denilmektedir. Müziğe uygulandığı gibi, ilk olarak 1730'larda "barok" kelimesi Jean-Philippe Rameau'nun operaları etrafında ironik bir polemikte (özellikle 1739'luk bir şiirde Jean-Baptiste Russo, "Dardanus" daki "barok akorlar"dan bahseder) görünür. 1746 yılında, N. A. Plyush², temel tezi olan "Doğal Performans"ın bir sonraki cildinde, Barok müziği bir terim olarak anlayan ve "seslerin cüretiyle şaşırtmak istediği" olarak "şarkı söyleyen müziğe" benzeyen ilk kişi oldu (Palisca, Claude V. 1989, s. 7-11). Daha sonra bu terim J.-J. Rousseau tarafından kaleme alınmış "Müzik Sözlüğü"nde (1768) görünür. Tüm bu durumlarda, "barok" kelimesi "garip", "olağandışı", "tuhaf" müzik anlamına gelir. G. Koch'un (1802) "Müzik Sözlüğü"nde, "barock" kelimesine "karişıklık", "tunturaklılık", "barbarik gotik" gibi sözler eşlik ediyor. Çok daha sonra B. Croce³ "İtalyan Barok Tarihi" eserinde (1929) "bir tarihinin baroku olumlu bir şey olarak değerlendiremeyeceğini; tamamen olumsuz bir fenomendir ... kötü tadın bir ifadesidir" gibi nitelendirmiştir (Базен. 1994:142).

2. ERKEN BAROK MÜZİĞİ (1600 - 1654)

İtalyan bestecisi Claudio Monteverdi'nin (1567-1643) kendi ritüel tarzının yaratılması ve İtalyan operasının tutarlı gelişimi Barok ve Rönesans Dönemleri arasında koşullu bir geçiş noktası olarak düşünülebilir. Roma ve özellikle Venedik'teki opera gösterilerinin başlaması, yeni bir türün ülke çapında tanınması ve kabulü anlamına geliyordu. Bütün bunlar, tüm sanatları yakalayan ve özellikle müzik, mimari ve resim alanında telaffuz edilen daha geniş bir sürecin sadece bir parçası oldu ("Theory of music — Harmony" : 2007).

Genel bas'ın (Kontinuo) ortaya çıkışı müzikal düşüncede önemli bir değişikliğe işaret etti - yani, "parçaların bir bütün içine eklenmesi" olan harmoni, kendi içinde melodik parçalar (polifoni) kadar önemliydi. Giderek daha çok polifoni ve harmoni, uyumlu müzik besteleme fikrinin iki tarafına benziyordu: harmonik sekvensler oluştururken, uyumsuz⁴ tritonlara da aynı dikkat gösterilirdi. Bir önceki dönemin bazı bestecileri arasında harmonik (uyumlu) düşünme anlayışı vardı (örneğin Carlo Gesualdo⁵). Ancak bu, Barok Dönemi'nde genel olarak kabul edildi. Burada "harmonik" teriminin,

¹ Syllogism (*Yun.* syllogismós), bir tür tümdengimsel çıkarım, iki öncül ve sonuçları aynı özne-yüklem yapısına sahip.

² Noel-Antoine Pluche (*fr.* Noël-Antoine Pluche) veya Başrahip Pluche (13.11.1688 - 19.11.1761) . XVIII. yüzyılda yaşamış Fransız rahip. Doğa bilimlerinden bahseden önemli eseri "Doğal Performans" (Spectacle de la nature) adlı eseriyile tanınır.

³ Benedetto Croce (25.02.1866 - 20.11.1952) İtalyan entelektüel, ateist, eleştirmen, filozof, politikacı, tarihçi. Neo-Hegelmiliğin temsilcisi. 20. yüzyılın ilk yarısının estetik düşüncesi üzerinde büyük etkisi oldu. En ünlü eseri "Estetik İfade Bilimi ve Genel Dilbilim" eseridir.

⁴ Dissonanc

⁵ Carlo Gesualdo da Venosa (08.03.1566 - 08.09.1613) - 16. yüzyılın sonlarına ve 17. yüzyılın başlarına doğru, kromatizmin getirilmesi sayesinde İtalyan madrigalina yeni bir rüzgar getirdi.

“seslerin harmonik şekilde birleşmesi ve bunların düzenli devamı”, yani hiyerarşik, akor, ton harmonisi (uyumu) anlamında kullanıldığı belirtilmelidir. Ton uyumundan önce, ses kompozisyonunda farklılıkları olmayan ve merkezi tonal yerçekiminden yoksun olan perdeler dayanan modal uyum söz konusuydu. Müzikolog Robert W. Wienpahl, 1500 - 1700 yılları arasında yazılmış 5.000'den fazla eseri inceledi ve bestecilerin modal tondan tonal harmonilere geçişini gösteren bir tablo derledi:

Tablo 1: Belirli Harmoni İçinde Yazılmış Eserlerin Yüzdeleri Oranı

Harmoni türü / yıl	1500 -1540	1540 -1580	1580 -1620	1620 - 1660	1660 -1700
Modal Harmoni	61,5	34,4	7,9	1,4	3,9
Monal Majör	16,7	15,5	18,9	6,9	4,8
Monal Minör	12,7	23,5	24,7	7,9	8,5
Majör	6,9	11,9	25,9	48,1	50,7
Minör	2,2	14,7	22,6	35,7	32,1

Robert W. Wienpahl modalı tonaldan ayırmanın imkansız olduğu karışık majör veya karışık minör kısımlarını işaretledi (daha sonra bu kavramlar için sırasıyla “monal majör” ve “monal minör” terimlerini tanıttı). Tablo, Erken Barok Dönemi'nin başlarında tonal harmoninin bir önceki çağın harmonisini neredeyse sınırladığını göstermektedir (Норман Дуглас Андерсон (Norman Douglas Anderson, 1992)).

2.1. OLGUN BAROK MÜZİĞİ (1654-1707)

Avrupa'da yüce gücün merkezleştirilmesi dönemine genellikle apsolutizm⁶ denir. Absolutizm, Fransız kralı XIV. Louis zamanında zirveye ulaştı. Tüm Avrupa için, Louis sarayı ve saraylarda yapılan müzik de dahil olmak üzere bir rol modeliydi. Müzik aletlerinin (özellikle klavyelerin) artan kullanılabilirliği, oda müziğinin gelişimine ivme kazandırdı. Geç Barok, yeni tarzların yaygın şekilde yayılmasından ve özellikle operada müzikal formların yoğun bir şekilde ayrılmasından dolayı Erken Barok'tan farklıdır. Müzik teorisi Olgun Barok Dönemi'de, bestecilerin armoni ve uyumlu müzikal öğretim sistemleri yaratma girişimleri üzerine odaklanarak belirlenirdi. Sonraki yıllarda, bu birçok teorik çalışmanın ortaya çıkmasına neden oldu. Böyle bir çalışmanın dikkate değer bir örneği, 1725 yılında Avusturya'lı teorisyen ve besteci olan Johann Joseph Fuchs (1660-1741) tarafından yayınlanan Geç Barok Döneminin - “Gradus ad Parnassum” (Parnassus'a Atılan Adımlar) çalışmasıdır. Kontrpuan teorisini sistemleştiren bu çalışma, neredeyse XIX. yüzyılın sonuna kadar kontrpuan için en önemli çalışma idi (Walter Piston. “Counterpoint”, 1947).

2.2. GEÇ BAROK MÜZİĞİ (1707 - 1760)

Olgun ve Geç Barok arasındaki kesin çizgi tartışma konusudur. Bu, 1680 ve 1720 tarihleri arasında bir yerde yatıyor. Tanımının önemli derecede karmaşıklığı, farklı ülkelerde stillerin eşzamansız olarak değiştirilmesiydi. Bir yerde kural olarak kabul edilen yenilikler, başka bir yerde, yeni bulunmaktaydı. İtalya, Arcangelo Corelli⁷ ve öğrencileri Francesco Geminiani⁸ ve Pietro Locatelli⁹ sayesinde Barok'un olgunlaşmış geç kaldığı ilk ülke oldu. Üzerinde durulması gereken nokta, müzik bestelemenin yapılandırıcı bir ilkesi olarak tonalitenin neredeyse mutlak üstünlüğü olarak kabul edilebilir olması idi. Bu, özellikle Fransız besteci Jean Philippe Rameau¹⁰'nun teorik çalışmalarında dikkat çekicidir. Aynı zamanda, Fuchs'un eserlerinin ortaya çıkmasıyla, Rönesans polifonisi, kontrpuan eğitiminin temelini oluşturdu. Modal kontrpuanın tonal kadans mantığı ile birleşmesi, müzikte iki kompozisyon stiline olduğu hissini yarattı - homofonik ve polifonik, taklit ve kontrpuan teknikleri. Önceki dönemlerde keşfedilen formlar olgunluğa ve büyük değişkenliğe ulaşmıştır; konser, süit, sonat, konçerto grosso, oratoryo, opera ve bale artık farklı ulusal özelliklere

⁶ Mutlaklıyet

⁷ Arcangelo Corelli (17.02.1653 - 08.01.1713) - İtalyan kemancı ve besteci.

⁸ Francesco Saverio Geminiani (05.01.1687 - 17.09.1762) - İtalyan kemancı, besteci, müzik teorisyeni.

⁹ Pietro Antonio Locatelli (03.09.1695 - 30. 03.1764) - İtalyan kemancı ve besteci.

¹⁰ Jean-Philippe Rameau (25.09.1683 - 12.09.1764) - Fransız besteci ve barok müzik teorisyeni.

sahip değildi. Kabul gören tekrar olan iki hisseli (AABB) ve basit üç hisseli (ABC) formları ve rondo geleneksel çalışma örüntüleri oldu (Cultureciosque.com : 2011 года).

3. II.FRIEDRICH

Avrupa hükümdarları arasında, sadece yöneticiler olarak değil, aynı zamanda kültürel hafızada silinmez derecede canlı bir iz bırakan ve bugün dikkat çeken yüksek entelektüel seviyedeki bireyler olarak eşsiz olan harika insanların bir gökadası vardır. Bunlara İmparator Rudolf Habsburg, İsveç Kraliçesi Christina, Bavyera Kralı II. Ludwig, Danimarka Kralı IV. Hristiyan, Büyük Catherine de dahildir. Müzik tarihinde hükümdarların isimleri nadir değildir. Onların, çoğu zaman tarihi dönemi somutlaştırdıkları söylenir. Lakin birçok kraliyet mensubu, müzik sanatının ülkelerindeki gelişimi doğrudan etkilemiştir. Ancak tarihte kraliyet üyesi olarak besteci hükümdarlardan söz edebilecek çok az örnek vardır. Onlardan biri de Hohenzollern Hanedanı, 1740 – 1786 yılları arasında Prusya Kralı, XVIII. yüzyılın en parlak Avrupa'lı hükümdarlarından biri II. Friedirich'tir (Büyük Friedrich, Friedrich der Große, 1712 – 1786). O, Prusya – Alman devletinin kurucularından biri gibi de kabul olunur¹¹ (Пчелов, http://imslp.org/wiki/Flute_Sonate, 2012:84).

Friedrich – Almanya tarihinin inkar edilemez bir şekilde en büyük insanlarından biridir. II. Friedrich, 1712'de Hohenzollern'in Prusya egemen hanedanının en ünlü temsilcisi, gelecek kral I. Frederick Wilhelm ve Hannover'li Sofia-Dorothea'nın ailesinde doğdu. Büyükbabası, kendini ilk Prusya kralı ilan eden I. Friedrich, anne tarafından - gelecekteki İngiltere kralı ve Hannover Seçmeni¹² olan I. George'nin torunu idi. Büyükbaba Prusya'ya, krallığına “Kuzey Atina” denecek kadar büyük bir kültürel boyuta yükseltti. Ancak, I. Fiedrich'in varisi, kahramanımızın babası olan I. Friedrich Wilhelm, sefeinin tam tersi idi. Sıkı ve ciddi bir insandı, sert bir disiplin ve katı dini kuralların destekçisiydi. Zihni tamamen pratikti ve bu nedenle kültür, sanat, edebiyat konuları onu çok fazla ilgilendirmezdi. Oğlunda öncelikle bir asker görmek istedi ve kendini tüm tutku ve titizlikle askeri işlere adadı. “Askerlerin Kralı” lakaplı I. Friedrich Wilhelm yönetiminde Prusya ordusu örnek bir ordu oldu. Ve Alman militarizminin kökenleri eğer bir yerde aranacaksa, o zaman, elbette, bu hükümdarın döneminde aranacaktır. “Kuzey Atina” kaçınılmaz olarak “ Kuzey Sparta”ya dönüştü (Пчелов, http://imslp.org/wiki/Flute_Sonate, 2012:85).

Fakat, “Askerlerin Kralı”nın oğlu ve varisi, gelecekteki Büyük Friedrich, tamamen farklı eğilimlere sahipti. Fransız eğitimcilerin ve öğretmenlerin etkisi altında kuruldu, genç yaşta okumaya, felsefe, müzik, şiir bağımlısı, yüksek kültür ve eğitim adamı oldu. Babasının diktatörlüğünün sıkıcı ve resmi atmosferinden nefret ediyordu. Genç prensin ruhu özgürlük için hevesliydi. Onun üzerinde, babasının Prutan sarayı¹³nin tam tersi olan Saksonya seçmeni II. Augustos'un¹⁴ sarayı büyük bir etkiye sahipti. Augustos'un sarayında sanatlar gelişirdi, özgür ahlakın hüküm sürdüğü rahat bir atmosfer, lüks ve ihtişam vardı. Friedrich, özellikle Fransız yazarların eserlerini severdi. Filozof – aydınların çalışmaları onun üzerinde o kadar büyük etkiye sahipti ki, hayatının geri kalan hissesini onların fikirlerine bağlı kaldı. Ve Büyük Catherine¹⁵ gibi, "aydınlanmış mutlakiyetçilik"¹⁶

¹¹ Müzikolojik çalışmalarda, Friedrich yalnızca epizodik bir şekilde, çoğunlukla “flütçü kral” olarak, ya da J.İ. Quanz'ın çalışmalarında ortaya çıkıyor. Aynı yaklaşım yabancı çalışmalarda da geçerlidir. Friedrich'in müzik faaliyeti hakkında kısa bilgi Y.Bocharov'un “Eski müzik ustaları” kitabında verilmiştir.

¹² Elektör, (Almanca: Kurfürst ; Fransızca Prince-Électeur, seçmen-prens), Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'nda, imparator seçimine katılma hakkına sahip prens ya da piskopos. 1273'lerde ortaya çıkan ve 1356'daki Altın Ferman'la (Goldene Bulle) onaylanan elektörlük kurumu yedi elektörü içermektedir: Trier, Mainz ve Köln başpiskoposları, Saksonya dükü, Ren palatin kontu, Brandenburg markgrafi ve Bohemya kralı.

¹³ Radikal İngiliz protestanlarıdır. XVI. yüzyılın sonlarında ortaya çıktı ve XVII. yüzyıl boyunca başat güç haline geldi. Katı ahlaki kurallara sahiptiler. İngiltere kilisesi'nin Avrupa'nın protestan kiliselerine özellikle Cenevre'dekine daha çok benzemesini istiyorlardı. Kiliselerdeki papaz kıyafetine, orga, diz çökmeye karşı çıkıyorlardı.

¹⁴ II. August – August Güçlü (12.05.1670 – 01.02.1733) - 1697-1706 yılları Lehistan Litvanya ve 1694-1733 yılları arasında ise Saksonya Elektörlüğünü yönetmiştir.

¹⁵ Rus İmparatoriçesi (1729 – 1796)

¹⁶ “Aydınlanmış mutlakiyetçilik” (veya Aydınlanmacı despotizm), hükümdarların aydınlanmadan etkilendiği mutlakı krallık yönetimi. Aydınlanmacı krallar, aydınlanma ilkelerini, bilhassa akılcılığı benimserler ve hükümlerindeki bölgelerde bu ilkeleri uygularlar. Dini toleransa, basın ve konuşma özgürlüklerine ve özel mülkiyet hakkına izin verme eğilimindedirler. Çoğu sanatı, bilimi ve eğitimi teşvik eder.

döneminin hükümdarı modeli oldu. Kralken kendi metinlerinin bazılarını sadece “Sans – Souci¹⁷’li filozof” diye imzalardı (Пчелов, http://imslp.org/wiki/Flute_Sonate , 2012:86).



Şekil 1: Büyük Friedrich’ın “ Sans – Souci’de flüt konseri. (Ressam Adolf von Mezzel 1880 – 1852 yıllar)

4. II. FRIEDRICH’İN MÜZİK HAYATI

Friedrich genç yaştan itibaren müziğe düşküncüydü. Savaşkan babası Kral Wilhelm’i sınırlendirecek kadar inadçı flüt derslerini sürdürürdü. Tahta yükselen Friedrich, başkentin “müzikal statüsünü” yükseltmek ve Avrupa’daki en büyük müzik merkezlerinden birine dönüştürmek için çok çaba sarf etti. Onun sarayında Carl Philipp Emanuel Bach¹⁸, Karl Heinrich¹⁹ ve Johann Gottlieb Graun²⁰ kardeşleri, Franz Benda²¹ ve elbette, taç prensken onu sanatı ile fetheden ve flüt hocası olan Johann Joachim Quanz²² çalışırdı. II. Friedrich, muhteşem bir saray orkestrasını yarattı (K.H.Graun’un başkanlığında), 1742 yılında Kraliyet Operası’nı kurdu ve onun (K.H.Graun) için özel tasarlanmış bir bina inşa etti. Çok az besteci – hükümdarlardan farklı olarak, Prusya’lı Friedrich, şaşırtıcı yaratıcı üretkenliği ile dikkat çekiyor. Bestecinin yaratıcılık mirası: flüt ve continuo²³ için 121 sonat, flüt, yaylı çalgılar ve continuo için 4 konçerto, 4 senfoni (1. *G-dur*, 2. *G-dur*, 3. *D-dur*, 4. *D-dur*), 4 flüt için kvartet (dörtlü – *G - dur*), arylar, bireysel enstrümental parçalar (genellikle K.H.Graun’un operaları için yazılmıştır), flüt için “Günlük egzersizler” (*Tägliche Übungen für Flöte*). Eserlerinden bazıları kaybolmuş sayılıyor. Friedrich’in eserleri hayattayken geniş dinleyici kitlesine dinletilmek için amaçlanmamıştı. Sadece, kraliyet sarayında dar bir kitle için seslendirilirdi. Kralın kendisi çoğu zaman sanatçı olarak sahne alırdı (genel olarak klavye’de eşlik eden F.E. Bach ile birlikte). Erken yazılmış sonatların çöku numaralandırılmamış ve tarihlendirilmemiştir (Кони, 1997, s. 503). Dikkat çekicidir ki, Prusya’da müziği geliştirmek için uğraşırken, Friedrich’in kendisini yalnızca müzikte “Alman başlangıcı” kültüne kapatmamakla kalmadı, aksine, Alman topraklarındaki müzikal eğilimlerin özümsemesine teşvik etti. Onun kendi müzikal yaratıcılığı da çeşitli bestekarlık ekolların başarılarının sentezi üzerine yoğunlaştı. Friedrich’in 1747’de Potsdam’daki kraliyet sarayına konser vermeğe davet edilen İ.S.Bach’ın

¹⁷ Berlin yakınlarındaki Potsdam’da Prusya Kralı Büyük Frederick’in yazlık sarayıydı.

¹⁸ Carl Philipp Emanuel Bach (08.03.1714-14.12.1788) Alman besteci, Johann Sebastian Bach ve Maria Barbara Bach’ın beş oğlundan ikincisi olan Carl Philipp Emanuel Bach, klasik öncesi dönemin en önde gelen figürlerinden olup klasik dönemin en önemli kurucularından sayılır.

¹⁹ Karl Heinrich Graun (1703 veya 1704 – 08.08.1759) Alman besteci ve ses sanatçısı (tenor).

²⁰ Johann Gottlieb Graun (1702 veya 1703 – 27.10.1771) Alman besteci ve kemancısı.

²¹ Franz (František) Benda (22.11.1709 – 07.03.1786) Çek besteci ve kemancısı.

²² Johann Joachim Quanz (30.01.1697 – 12.07.1773) Alman flütçü, besteci, müzik teorisyeni, enstrüman ustası.

²³ Continuo (*alm.* Generalbaß) sürekli bas anlamında, çok sesli müzik eserinin bas sesi (partisi).

improvise²⁴ sanatını ve polifonik ustalığını çok takdir ettiği bilinmektedir. O, İ.S.Bach'a kendi bestelediği eserin temasını füg²⁵ olarak önerdi, bundan sonra İ.S.Bach'ın bu temaya dayanarak bestelediği üçsesli fügü icra ettikten sonra bu eserin altısesli versiyonunu dinlemek istediğini dile getirdi. Sonuç olarak, Friedrich'in bu teması İ.S.Bach'ın meşhur "Müzikal sunu" (*Das Musikalische Opfen*) eserinin temeli oldu²⁶. Bununla bile, kralın kendisi hiçbir zaman polifonik ustalığın zirvelerine bakmamıştır, onun stil öncelikleri Alman polifonik geleneğiyle ilgili değildi (Фрэйзер, 2003:608).

II. Friedrich'in müzik yaratıcılığı Alman "Galant style"²⁷'nin parlak örneklerindedir. 18. yüzyılın ortalarında "Galant" cereyanı müzikal düşüncenin yeniliğini ve "çağdaşlığını" kişiselleştirdi. Friedrich'in sonraki dönemlerdeki sonatlarında, yeni "Klasik öncesi" tarzın işaretleri özellikle belli idi. Örneğin, 116. Sonat'ta (*F dur*) besteci tematizm'cilik kullanır, periyodik olarak şarki – dans tarzına üstünlük vermiştir (Качмарчик, 2007:8).

5. 116. SONAT



Şekil 2. № 116. Sonat (F dur) 2. Hisseden bölüm

"Yenileme" stiline bir diğer önemli göstergesi de formun yorumlanmasıdır. Friedrich, tüm sonatlarının hızlı hisselerinde eski iki hisseli forma²⁸ istinad eder, Barok müziğinin en yaygın kompozisyon modellerinden birine. Söz konusu final *Allegro*'sunda besteci "Galant styl" a has form çözümünü kullanır. Birinci ve ikinci hisselerin ilk bölümlerinin belirgin simetrisi, geleneksel T – D²⁹ tonalite oranında saklanılır. Hisselerin son bölümlerinin simetrisi ("sonat kafiyeye" olarak adlandırılır), sadece üç ölçülü yapının transpozisyonu ile gösterilmiştir (Качмарчик, 2007, 13).

²⁴ İmprovise (ing. Improvisation) doğaçlama.

²⁵ Füg (it. lat. Fuga) müzikte, kontrpuan halinde işlenmiş iki yada ikiden fazla konuya dayalı müzikal kompozisyon.

²⁶ İ.S.Bach bu esere akrostiş bir formda altbaşlık seçti: Regis Iussu Cantio Et Reliqua Canonica Arte Resoluta (kralın emri tarafından verilen tema ve diğer şeyler kanonik şekilde yapılır). Özellikle İ.S.Bach, Frederich için, bu esere, flüt partili dört hisseli, üçlü sonata dahil etti.

²⁷ Galant Style - 18. yüzyılın üçüncü çeyreğinden sonra, barok tarzına karşı çıkmış bir tepki olarak tanımlanabilir. Geç Barok dönem müziğinin kompleksliğinden sonra, Klasik dönem'e ait sadeliğe ve estetiğe geri dönmüştür. Armonik olarak, majör tınlayan bir yapısı vardır. Barok dönem'e göre daha az süslü bir anlatım hakimdir. Polifoni kullanımında azalma ve melodi kullanımında artış vardır. Müzikal cümleler daha makul uzunluk ve sürededir. bass line'a yapılan vurgu azalmıştır. Bu stiline en önemli bestecisi Johann Stamitz'dir. Johann Sebastian Bach'ın 3 oğlu, Antonio Vivaldi ve Georg Philipp Telemann gibi müzisyenler de "Galant stili"nden etkilenmişlerdir. "Galant styl"i şu anda tartışılan kavramlar arasında yer almaktadır. Bu araştırmada bu kavram, Baroktan Klasik stile geçişi işaret eden 18. yüzyılın müziğindeki yeni üslup yönünü belirtmek için genel anlamda kullanılmıştır.

²⁸ Ital. "Bipartira" - iki parçanın tek bir bütün halinde birleştirilmesi ile karakterize edilen müzikal bir formdur (A – B şeklinde)

²⁹ Tonik - Dominant



Şekil 3. № 116. Sonat (F dur) 3. Hisseden bölüm

Aynı zamanda, ikinci bölümdeki ana tonaliteye geri dönüş (röpriz), iki bölümlü biçim algısından üç bölümlü röprizli bir forma dönüştüren ana temanın tekrarını yansıtmaktadır. Tarihte Barok bipartit bileşimin içsel karmaşık ve olumsuz durumları Klasik sonat formunun doğmasına neden oldu. Eski iki bölümlü eserlerin biçimlenmesinin çoğu İtalyan bestecilerin eserleri ile ilgilidir. Bu tesadüfi değildir, çünkü ana temayı esas tonalitede tutan “ilave” fikri İtalyan returnel³⁰ formundan alınmıştır. Eğer XVII. yüzyılın sonu XVIII. yüzyılın başlarında bipartit’te tematik röprizli temalardan az sayıda bahsetmek mümkünse, XVIII. yüzyılın ortalarına doğru bunu İ.A.Hasse, J.J.Quanz, Prusyalı Friedrich, B.Galuppi, L.Leo, N.Porpora, J.-J.Mondonville’nin eserlerine yansıtarak bir stil şekline gelmiş halini görüyoruz. Bipartit’in her iki türü Friedrich’in sonatlarında bulunur: hem tematik röprizli (çoğunlukla finallerde) ve onun geleneksel Barok varyantında (özellikle ilk “Allegro”da) (Симонова, 1999:23–25).

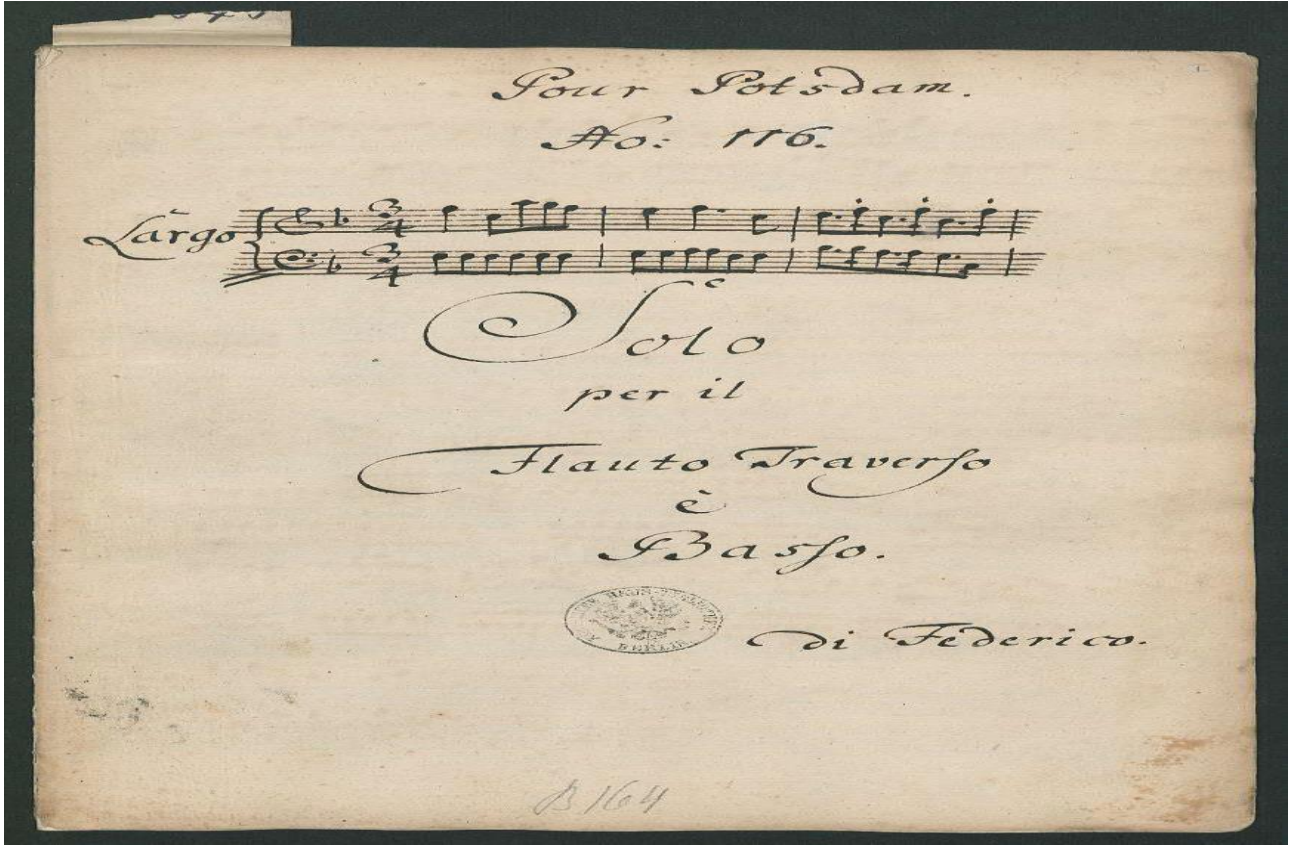
İtalyan müziğinin etkileri II. Friedrich’in eserlerinde belirgin şekilde kendini gösterir. Örneğin, sonatları yorumlarken, bir çok sonatların “yavaş - hızlı - hızlı” formülü şeklinde olduğunu görüyoruz. Bu tür sonat formu J.Tartini³¹ tarafından kullanıldı (1723 – de Prag’da keman çalmasını duyan ve eserin J.J.Quanz üzerinde ayrıntılı anılarını bırakan büyük bir etki yaratmıştır)³². Friedrich tarafından bestelenmiş eserlerin numaralandırma listesinde gösterilen tüm sonatların el yazmasında bu tür bir göstergeye sahip olmadığına da dikkat edilmelidir. Özellikle, 116. Sonat’ın el yazmasında bu tür tanımlı yoktur. Eserin başlık sayfasında *Pour Potsdam. № 116. Solo per il Flauto Traverso e Basso. Di Federico* yazılmıştır³³ (Liedtke, 1995:51–86).

³⁰ Ulusal terminoloji geleneğindeki İtalyan returnel formu aynı zamanda “konser formu” olarak da adlandırılır (Y.N.Kholopov).

³¹ Giuseppe Tartini (08.04.1692 – 26.02.1770) İtalyan besteci ve kemancısı (Barok dönemi). “Şeytan Trilleri” eseri (keman için) önemli bestelerinden biridir.

³² J.J.Quanz’ın sonatlarının önemli bir kısmı benzer beste yapısına sahiptir.

³³ Bestecinin İtalyanca imzası dikkat çekicidir. El yazması *Petrucchi Musical Library* elektronik kaynağında mevcuttur.



Şekil 4: Sonat № 116. Eserin başlık sayfası

Bir opera bestecisi olarak II. Friedrich, İtalyanca eserleri tercih edirdi. Özellikle onu, besteciler arasında popüler olan Metastasio³⁴, nun *IL Re Pastore* librettosu ilgilendiriyordu ve sonuç olarak, Friedrich *Sulle piu belle piante, Nota ve questa* adlı üvertür ve ariya'sını besteledi (Боچارов, 2005:308–309).

Flüt konserlerinde ve senfonilerinde II. Friedrich J.J Quanz'ın ruhundaki "cesur tarza" sadık kalır ve taktir ettiği diğer yaratıcı ortağı ve senfonilerindeki "Fırtına ve Saldırganlık"ın nabzının attığı Philip Emmanuel Bach'ı takip etmemeğe çalışmaktadır. Flüt sonatlarından farklı olarak, konser ve senfonilerinde II. Friderich "hızlı – yavaş-hızlı" tarzının en yaygın modeline uyar. Hükümdarın bestelerinde majör tonlarının koşulsuz olarak baskın olması ağırlıklıdır (Royals. № 1:84–88).

6. SONUÇ

Besteci – kralın bestelediği eserler sağlığında geniş kitlelere ulaşamadı. Lakin, XVIII. yüzyılın Alman müziği tarzı üzerine belirli bir etkisi olmuştur. Kralın müzik bilgisi, kraliyet müzisyenleri öğrencilerinin profesyonel mesleki bilgisi vasıtasıyla saray duvarlarının dışına yayılmıştır. Örneğin, J.G.Graun, F.Benda ve F.E.Bach'ın öğrencisi olmuş J.W. Hertel³⁵ Friedrich'in müziğinden esinlenerek, bir bestekar olarak, kendini "Galant" Alman stiline bir destekçisi olarak bulmuştur. Klasik dönem öncesi Alman müziğinde iki ana çizgi vardır. Bunlardan birincisi, Friedrich ve onun müzikal çevresinden hariç (içinde F.E.Bach'ın önemli yerde durduğu), Avrupa'da yaygın olmuş "Galant Style" cereyanına odaklanmış, C. Schaffrath³⁶ ve J.A.Scheibe³⁷ gibi bestecilerin temsil

³⁴Pietro Metastasio, gerçek adı Trapassi (1698 – 1782) İtalyan şair, librettist.

³⁵Johann Wilhelm Hertel (09.10.1727-14.06.1789) Alman besteci, harpsikord (eski tip piyano) ve kemancısı.

³⁶Christorh Schaffrath (1709-17.02.1763) Alman besteci,müzik öğretmeni ve Barok döneminin harpsisti.

edildiği çizgidir. Alman müziğinin bir başka çizgisi, ulusal geleneklere ve yerel müzik yapma uygulamalarına (kilise ibadet müziği ve ev – oda müziği) çevrilmiş çizgidir. Bu çizginin temsilcileri kendilerini J.S.Bach'ın geleneklerinin devamcısı olarak görüyorlardı ve onun kontrpuan ve koral prelüd formu ananesine sadık kalmışlardı. Örneğin, bu üslup devamcılarında J.L.Krebs³⁸ ve J.Ph.Kirnberger³⁹dir ki, ikincisi kendisini “eski” ve “yeni” besteleme tarzında eşit biçimde kanıtlamıştır (Кириллина, <http://www.21israel-music.com/Galante.htm>, 12.12.11). Günümüzde Büyük Friedrich'in müziği Almanya'da popülerlik kazanmıştır. Besteci kralın günümüze kadar gelmiş eserleri yayınlanmış ve audio şeklinde sunulmuştur.

KAΥNAKÇA

Кони., Ф. А. (1997). История Фридриха Великого, Алгоритм.

Фрэйзер., Д. (2003). Фридрих Великий, Санкт – Петербург.

Качмарчик., В. П. (2007). Фридрих II — король-флейтист, № 3 (8), s. 8–13.

Симонова, Э. (1999). Музыканты галантного века. Иоганн Иоахим Кванц “Старинная музыка”, № 3. s. 23–25.

Liedtke., U. (1995). Johann Joachim Quantz und Friedrich II. E ine musikalische Verbindung, Die Rheinsberger Hofkapelle von Friedrich II. R heinsberg: Musikakademie Rheinsberg, s. 51–86.

Бочаров., Ю. (2005). Фридрих II Великий, Мастера старинной музыки.

Философ на троне (Фридрих Великий), Royals. (№ 1), 2017, s. 84–88.

Кириллина., Л. (1912). Галантность и чувствительность в музыке XVIII века [Электронный ресурс] // Израиль XXI. Музыкальный журнал. URL: <http://www.21israel-music.com/Galante.htm> (Erişim Tarihi: 12.12.11).

Пчелов., Е. (2011). Petrucci Musical Library [Электронный ресурс]. URL: [http://imslp.org/wiki/Flute_Sonate_in_F_major,_SpiF_11_\(Frederick_II\)](http://imslp.org/wiki/Flute_Sonate_in_F_major,_SpiF_11_(Frederick_II)) (Erişim Tarihi: 17.10.2011)

Большая Советская Энциклопедия, Том 23, s. 8648.

Palisca, Claude V. (1989). “Baroque' as a Music-Critical Term”. // French Musical Thought, 1600—1800. / Ed. by Georgia Cowartю — Ann Arbor: UMI Research Press, s. 7-11.

Bazin J. (1994). “Sanat Tarihinin Tarihi: Vasari'den Günümüze” kitabından alıntı:. Moskova, s. 142.

“Theory of music — Harmony” (недоступная ссылка). (Erişim Tarihi: 5 марта 2007. Архивировано 23 февраля 2007 года.)

Норман Дуглас Андерсон (Norman Douglas Anderson, B.Mus., M.Mus., M.L.S.), Tez Adı: «Aspects of Early Major-Minor Tonality: Structural Characteristics of the Music of the Sixteenth and Seventeenth Centuries», Copyright 1992 Norman Douglas Anderson

Piston, Walter. (1947). “Counterpoint”.

³⁷ Johann Adolph Scheibe (05.05.1708-22.04.1776) Alman-Danimarkalı besteci, müzik teorisyeni. J.A.Scheibe, İ.S.Bach'ın müziğini 1737-1740 yıllarda yayımlanan haftalık dergisi olan “Der critische Musikus”daki sert eleştirisiyle de tanınmıştır.

³⁸ Johann Ludwig Krebs (12.10.1713-01.01.1780) Alman Barok dönemi müzisyeni ve bestecisi.

³⁹ Johann Philipp Kirnberger (24.04.1721-27.07.1783) Alman müzisyen, besteci, kemancı ve müzik kuramcısı.